

Mira Lamminmäki

PÄÄMINISTERI SANNA MARININ KIELENPIIRTEIDEN TILANTEINEN VARIAATIO

Informaatioteknologian ja viestinnän tiedekunta

Kandidaatintutkielma

Marraskuu 2022

TIIVISTELMÄ

Mira Lamminmäki: Pääministeri Sanna Marinin kielenpiirteiden tilanteinen variaatio
Kandidaatintutkielma
Tampereen yliopisto
Kielten tutkinto-ohjelma, suomen kielen opintosuunta
Marraskuu 2022

Tässä tutkielmassa tarkastellaan pääministeri Sanna Marinin kielen variaatiota erilaisissa puhetilanteissa. Taavoitteena on selvittää, millaista variaatiota on havaittavissa kolmen erilaisen puhetilanteen välillä erityisesti minä-pronominin käytössä, inessiivin päätteessä, jälkitavun i-loppuisissa diftongeissa ja diftongien avartumisessa. Tutkimuksessa tarkastellaan myös tilanteiden sisäistä variaatiota. Tutkimuskysymykset ovat: 1) Millaista tilanteista variaatiota Sanna Marinin kielessä esiintyy eri puhetilanteissa? ja 2) Onko eri puhetilanteissa havaittavissa tilanteen sisäistä variaatiota? Jos on, millaista tämä variaatio on? Sanna Marin johtaa pääministerinä Suomen hallitusta ja on siis asemaltaan hyvin vaikutusvaltainen. Siksi hänen kielenkäyttönsä tutkiminen antaa kiinnostavan näkymän siihen, miten virkamiehen kielenkäyttö vaihtelee erilaisissa, kuitenkin työnkuvaan kuuluvissa, tilanteissa. Lingvistikseen näkökulmasta tutkimuksen aihe on niin ikään perusteltu, sillä sosiolingvistisen variaation tutkimuksen pääpaino on Suomessa ollut ajallisen ja paikallisen muutoksen tutkimuksessa, mutta tilanteisen variaation tutkimusta on julkaistu melko vähän.

Tutkielman aineistona on kolme erilaista puhetilannetta, joista jokainen on William Labovin (1966) tyylialueita mukailleen tyyliltään hieman erilainen. Muodollisin puhetilanne on Marinin Suurlähettiläspäivillä pitämä puhe, joka liittyy Suomen kansainvälisiin suhteisiin ja Euroopan ajankohtaisiin aiheisiin. Jatkumon toiselle laudalle eli puhetilanteista epämuodollisimmaksi asetettu Kesärannassa pidetty tiedotustilaisuus, jossa Marin vastaa median kysymyksiin liittyen kesällä 2022 olleeseen pääministerin bilevideokohuun. Näiden kahden aineiston väliin muodollisuusjatkumolla asetuu Kuntamarkkinoiden paneelikeskustelu, jossa Suomen seitsemän suurimman puolueen puheenjohtajat keskustelevat kuntien tilanteista. Aineistojen puhetilanteet sijoittuvat ajankohdaltaan kuukauden sisään, joten ajallinen muutos rajautuu pois tarkastelusta.

Analyysiluvussa tarkastelen aineistossani esiintyviä tutkimukseeni valitsemieni kielenpiirteitä kussakin puhetilanteessa ja vertailen niitä keskenään muodostaakseni kuvan siitä, millaista variaatiota tilanteiden välillä on havaittavissa. Peilaan havaintojani paitsi Labovin (1966) tyylialueisiin myös sydänhämäläisiin murteisiin, sillä Marin on kotoisin Pirkanmaalta ja hänen huolitellussa, melko yleiskielisessä puhetavassaan on havaittavissa Tampereen alueen murrepiirteitä.

Tutkielmasta käy ilmi, että puhetilanteista muodollisimmaksi määritelty Suurlähettiläspäivien puhe eroaa kielenpiirteiden variaation suhteen muista puhetilanteista siten, että kaikki tutkitut kielenpiirteet varioivat siinä vähiten ja kieli oli hyvin yleiskielistä. Erityisen huomattavaa on, että minä-pronominia ei käytetä puheessa ollenkaan, vaan persoona ilmaistaan persoonamuotoisella verbillä tai omistusliitteellä. Jatkumon keskivaiheille sijoittuva Kuntamarkkinoiden paneelikeskustelu sen sijaan tarjoaa monipuolista variaatiota niin tilanteen sisällä kuin muihin aineistoihin verrattuna. Huomio kiinnittyy erityisesti jälkitavun i-loppuisiin diftongeihin, joissa esiintyy runsaasti i:n katoa. Kesärannassa pidetty tiedotustilaisuus on aineistoista tyylialueisiin mukaan epämuodollisin, ja siinä merkillepantavaa on diftongien runsas avartuminen sekä minä-pronominin varioimattomuus tilanteen sisällä.

Aineisto ja sen analyysi osoittavat, että vaikka pääministerin kieli on yleisesti ottaen hyvin huoliteltua ja yleiskielistä, oma henkilökohtainen idiolekti tulee esiin jollain tavalla jokaisessa tutkitussa puhetilanteessa. Erityisesti diftongien avartuminen vaikuttaa olevan niin vahvasti Marinin idiolektiin kuuluva kielenpiirre, että se nousee selkeästi esiin jopa hyvin yleiskielisessä etukäteen valmistellussa puheessa, joka luetaan tilanteessa paperilta.

Avainsanat: tilanteinen variaatio, tilanteen sisäinen variaatio, kielenpiirre, sosiolingvistinen variaation tutkimus, idiolekti

Tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin OriginalityCheck -ohjelmalla.

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	3
2 TUTKIMUSKYSYMYKSET JA AINEISTO	4
2.1 Tutkimuskysymykset.....	4
2.2 Aineistona kolme erilaista puhetilannetta	4
3 TUTKIMUSMENETELMÄ JA TEORIATAUSTA	6
3.1 Tutkimusmenetelmä	6
3.2 Sociolinguvistinen variaationtutkimus Suomessa	6
3.3 William Labovin tyyliallyysi	7
3.4 Sanna Marin viestijänä	8
3.5 Sydänhämäläisten murteiden piirteitä	9
4 AINEISTON ANALYYSI	11
4.1 Yleisiä havaintoja	11
4.2 <i>Minä</i> -pronominin variaatio	12
4.3 Inessiivin päätte	17
4.4 Jälkitavun <i>i</i> -loppuiset diftongit.....	20
4.5 Diftongien avartuminen.....	21
5 PÄÄTÄNTÖ	24
Lähteet	26

1 JOHDANTO

Tässä kandidaatintutkielmassani tutkin Suomen pääministeri Sanna Marinin kielen tilanteista variaatiota eri puhetilanteissa. Käytän tutkielmassani kolmea aineistoa, joista kukin antaa hieman erilaisen näkökulman tutkia Marinin kieltä ja sen piirteitä, koska puhetilanne on jokaisessa aineistossa hieman erilainen. Kiinnitän huomiota myös tilanteiden sisäiseen variaatioon tarkastelemalla, millaista vaihtelua Marinin kielenkäytössä voi havaita yhden puhetilanteen sisällä esimerkiksi silloin, kun hän puhuu rauhallisesti tai kun hän kiihtyy tai turhautuu. Tutkin myös, vaikuttaako puheenaiheena oleva asia kielenkäyttöön.

Sanna Marin käyttää pääministerinä eli hallituksen puheenjohtajana korkeinta valtaa Suomessa, joten hänen kielenkäyttönsä lähempi tarkastelu on perusteltua jo sinänsä. Marin on poliitikkona hyvin kokenut ja saanut yleistä kiitosta selkeästä, rauhallisesta viestinnästään erityisesti koronapandemiaan liittyen. (ks. esim. Kalevan verkkolehti 17.4.2020.) Tästä syystä on kiinnostavaa tutkia, millaista kielellistä variaatiota hänen puheessaan on havaittavissa, kun puheenvuoro ei ole täysin valmisteltu tai kun puhetilanne nostaa pintaan erilaisia tunteita. Myös lingvivistisestä näkökulmasta aihe on kiinnostava, sillä Suomessa on tehty melko vähän tilanteisen variaation tutkimusta aiemmin.

Tutkielmani aluksi esittelen tutkimuskysymykseni ja käyttämäni aineiston. Tämän jälkeen kerro lyhyesti siitä, miten olen aineistoani käsitellyt ja analysoinut eli käyn läpi tutkimusmenetelmää. Pohjustan tutkimuksen aihetta katsomalla hieman, mitä aiheesta on tutkittu aiemmin ja mitä muita olennaisia asioita aiheeseen liittyy tämän tutkimuksen näkökulmasta. Varsinaisessa aineiston analyysissä erittelen ja tutkin aineistoani neljän valitsemani kielenpiirteiden osalta. Nämä kielenpiirteet ovat *minä*-pronominin variaatio, inessiivin pääte, jälkitavun *i*-loppuiset diftongit ja diftongien avartuminen. Lopuksi kokoan vielä päätelmiäni ja huomioitani yhteen.

2 TUTKIMUSKYSYMYKSET JA AINEISTO

2.1 Tutkimuskysymykset

Tutkimuksessani selvitän, millaista tilanteista tai tilanteen sisäistä variaatiota pääministeri Sanna Marinin kielessä esiintyy eri puhetilanteissa. Äänne- ja muotopiirteiden lisäksi tarkastelen Marinin pronominivariaatiota *minä*-pronominin käytössä. Vaikka variaationtutkimus kattaa varsinaisesti vain äänne- ja muotopiirteiden tutkimisen, sisällytän siihen tässä tutkimuksessa myös pronominivariaation, eli pidän sitä yhtenä kielenpiirteenä. Tutkimuskysymykseni ovat:

1. Millaista tilanteista variaatiota Sanna Marinin kielessä esiintyy eri puhetilanteissa?
2. Onko eri puhetilanteissa havaittavissa tilanteen sisäistä variaatiota? Jos on, millaista tämä variaatio on?

Ensimmäisen kysymyksen tavoitteena on havainnoida yleisesti eri puhetilanteiden välillä nähtäviä eroja ja esitellä niitä kielenpiirteitä, jotka eri puhetilanteissa varioivat. Toinen kysymys tarkentaa variaationtutkimusta kunkin puhetilanteen sisälle ja selvittää, ilmeneekö tilanteiden sisällä kielenpiirteiden variaatiota.

2.2 Aineistona kolme erilaista puhetilannetta

Tutkimuksessani käytän kolmea eri aineistoa, jotka ovat vapaasti saatavilla Yle Areenassa (areena.yle.fi) kahden vuoden ajan niiden julkaisupäivästä. Labovin tyylianalyysia (1966) mukailleen tutkimukseni aineistot voidaan sijoittaa ikään kuin jatkumolle sen mukaan, miten etukäteen valmisteltuja puheenvuorot ovat tai miten formaali puhetilanne on. Tämä vaikuttaa siihen, miten huoliteltua tai vapautunutta puhetyyli on. Esittelen tyylianalyysiä tarkemmin tutkimukseni teoriataustassa ja peilaan aineistoani siihen.

Ensimmäinen aineistoni on etukäteen valmisteltu poliittinen puhe. Puhe on pidetty Suurlähettiläspäivillä 23.8.2022, ja se käsittelee ajankohtaisia ulkopoliittisia aiheita kuten Suomen Nato-jäsenyyden hakemista, Venäjän hyökkäyssotaa Ukrainassa, energiakriisiä sekä Suomen kansainvälisiä suhteita. Puheen kuulijat ovat suurlähettiläitä ja Suomen ulkomaanedustustojen päälliköitä, eli Suomen kansainvälisiä suhteita ja muita asioita hoitavia henkilöitä. On huomioitavaa, että pääministerin

puheiden kirjoittamisesta vastaa usein hänen avustajansa, joten tutkittava puhe ei todennäköisesti ole Marinin itse kirjoittama. On kuitenkin oletettavaa, että puheiden kirjoittamisesta vastaava avustaja tuntee Marinin puhetyylin ja osaa siksi kirjoittaa puheen Marinin kieleen sopivaksi. Puheet myös mitä ilmeisimmin luetutetaan ja hyväksytetään Marinilla ennen niiden pitämistä.

Toinen aineistoni on pääministerin tiedotustilaisuus, joka pidettiin Kesärannassa 19.8.2022. Tiedotustilanteessa Marin vastaa toimittajien kysymyksiin liittyen hänen juhlimisestaan vuotaneisiin video- ja kuvamateriaaleihin ja niitä seuranneeseen mediakohuun. Toimittajat haastavat Marinia ja kyseenalaistavat hänen vapaa-ajan käyttöönsä ja esimerkillisyyttään Suomen pääministerinä. Tiedotustilaisuuden aihe ei ole varsinaisesti poliittinen, ja siksi aineisto antaa hyvän näkökulman Marinin puheeseen silloin, kun puheenaiheena eivät ole hänen työnkuvassaan perinteiset asiat, vaan kysymykset keskittyvät Mariniin henkilönä. Tiedotustilaisuuden kysymysten aiheet ovat henkilökohtaisia ja jopa kiusallisia, ja toistuvat kysymykset alkavat tilaisuuden edetessä selkeästi turhauttaa ja harmittaa Marinia. Marin on varmasti pohtinut tulevia kysymyksiä ja vastauksiaan jo etukäteen, mutta tilanteessa hän vastaa kysymyksiin spontaanin oloisesti. Tiedotustilaisuudessa Marinille esitetään yksi kysymys englanniksi, ja Marin vastaa siihen englanniksi. Tämän kysymyksen vastauksineen jätin pois aineistostani.

Kolmas aineisto sijoittuu formaalisuus-informaalisuus-jatkumolla kahden edellä esitellyn aineiston väliin. Kyseessä on Kuntamarkkinoilla järjestetty keskustelutilaisuus, jossa Suomen seitsemän suurimman puolueen puheenjohtajat väittelevät ajankohtaisista kuntiin liittyvistä aiheista. Kuntamarkkinat on ideoita pulppuava koko kuntakentän vuoden suurin foorumi, joka tarjoaa vuosittain kahden päivän ajaksi monipuolista ja ajankohtaista tietoa (kuntamarkkinat.fi 2022). Ohjelmassa on puheita, keskusteluja ja seminaareja monipuolisista aiheista. Aineistonani olevan keskustelun osallistujat ovat kaikki poliitikkoja, ja kuulijoita ovat tavalliset kansalaiset eli äänestäjät. Keskustelulla on puheenjohtaja, joka esittää kysymyksiä ja jakaa puheenvuoroja. Aiheet ovat ajankohtaisia poliittisia kysymyksiä, ja kaikki keskustelijat ovat harjaantuneita poliittisia keskustelijoita. Keskustelu käy välillä hyvin nopeatempoiseksi, ja puoluejohtajien erilaiset näkemykset ja mielipiteet asioista saavat keskustelijat välillä kiihtymään.

Käyttämäni aineistot ovat julkisia ja saatavilla Yle Arenassa kahden vuoden ajan sekä Suomessa että ulkomailla. Aineiston käyttöön ei siis liity erityisiä tietosuojakysymyksiä. Kunnioitan tutkittavaa henkilöä kiinnittämällä huomioni ensisijaisesti hänen käyttämäänsä kieleen ja ottamatta kantaa hänen mielipiteisiinsä tai muihin tutkimukseni kannalta epäolennaisiin asioihin.

3 TUTKIMUSMENETELMÄ JA TEORIATAUSTA

3.1 Tutkimusmenetelmä

Tutkimukseni asemoituu sosiolingvistisen variaation tutkimuksen kentälle, ja siellä vielä tarkemmin tilanteisen ja tilanteen sisäisen variaation alueelle. Tutkin aineistojeni välillä nähtäviä eroja, jotka kuvaavat nimenomaan tilanteista variaatiota, mutta kiinnitän huomiota myös puhetilanteiden sisällä esiintyvään variaatioon.

Tutkimukseni aluksi kuuntelin ja litteroin kaikki aineistoni karkeasti niin, että saatoin tehdä niistä jo ensimmäisiä havaintoja. Tutkiessani aineistoa ja siitä löytyviä havaintoja aloin tarkentaa litteraattia erityisesti niiden kielenpiirteiden osalta, joihin tutkimuksessani mahdollisesti keskittyisin tarkemmin, kuten diftongien avartumiseen ja jälkitavun *i*-loppuisiin diftongeihin. Tarkemman litteroinnin jälkeen loin taulukon, johon merkitsin havaintojani kielenpiirteistä ja niissä esiintyvistä variaatiosta eri puhetilanteissa. Litteroinnissa olen käyttänyt Ison suomen kieliopin verkkoversion (VISK: lyhenteet ja erikoismerkit.) litterointimerkkejä ja noudattanut keskusteluanalyttisen litterointitavan esimerkkiä (Kallio, Tietoarkisto).

Taulukoinnin jälkeen pohdin, mitkä kielenpiirteet valitsen lähempään tarkasteluun analyysivaiheeseen. Päädyin valitsemaan neljä kielen ilmiötä sillä perusteella, miten paljon ja monipuolista puhetilanteiden välistä variaatiota niihin liittyy. Tutkimukseen valikoidut kielenpiirteet ovat siis aineistoissa yleisimmin varioivia ja siksi tutkimuksen kannalta keskeisiä. Tarkasteltavaksi valikoitui *minä*-pronominin käyttö, inessiivin päätevariaatio, jälkitavun *i*-loppuiset diftongit ja diftongien avartuminen. Tarkasteltavana on siis yksi sanatason ilmiö, kaksi muototason ilmiötä ja yksi äännetason ilmiö.

Varsinaisessa aineiston analyysissä vertailen eri kielenpiirteitä puhetilanteissaan, pohdin niiden ilmenemismuotoja ja yritän löytää joitakin toistuvuuksia ja käyttöyhteyksistä johtuvia variantin valintaa selittäviä tekijöitä. Analysoin aineistoani laadullisesti mutta teen myös määrällistä analyysia kielenpiirteiden esiintymismääristä.

3.2 Sosiolingvistinen variaation tutkimus Suomessa

Sosiolingvistiikka tutkii kielen ja yhteiskunnan välistä suhdetta (Tieteen termipankki 2022). Sen keskeisimpiin tutkimuksen kohteisiin lukeutuu kielen variaatio, johon tässä tutkielmassani keskityn.

Suomessa alettiin tehdä sosiolingvististä tutkimusta 1960-luvun lopulla, mutta erityisesti 1980-luvulla julkaistiin monia merkittäviä suomalaisia tutkimuksia. (Kurki 2005: 13.) Myös tilanteisen variaation tutkimus alkoi Suomessa 1980-luvulla (ks. esim. Suojanen, M. K. 1982: *Kirjoituksia puhekielestä*). Sen jälkeen oli noin 25 vuoden tauko, jolloin isompia tutkimuksia tai hankkeita ei julkaistu, kunnes vuonna 2004 julkaistiin Hanna Lappalaisen väitöskirja *Variaatio ja sen funktiot. Erään sosiaalisen verkoston jäsenten kielellisen variaation ja vuorovaikutuksen tarkastelua*, jossa huomioitiin myös kielen tilanteista variaatiota.

Suomalainen nykypuhe-suomen variaation tutkimus on painottunut alueellisen ja sosiaalisen vaihtelun tutkimukseen. (Lappalainen 2004 [2018]: 14.) Idiolektien muuttumista on tarkasteltu lähinnä ajallisesta näkökulmasta, kuten Liisa Mustanoja väitöskirjassaan *Idiolekti ja sen muuttuminen: Reaaliaikatu tutkimus Tampereen puhekielestä* (2011). *Idiolektillä* tarkoitetaan yksilöllistä lektiä, yhden puhujayksilön kokonaista – vaikkakin epätarkkarajaista ja muutosaltista – kielimuotoa (Lappalainen ym. 2019: 552). Tässä tutkimuksessa keskityn yhden henkilön idiolektissä tapahtuvaan tilanteiseen ja tilanteen sisäiseen variaatioon ja rajaan aineistoni koskemaan vain elo-syyskuussa 2022 tallennettuja puhetilanteita, jotta ajallinen muutos rajautuu pois tarkastelusta.

Keskeisiä sosiolingvistiikan käsitteitä, joita tässäkin tutkimuksessa käytetään, ovat kielenpiirre, variantti ja puhetilanne. Kielenpiirteitä ovat kielen eri tasoilla esiintyvät ilmiöt (Mustanoja 2011: 34), joista tässä tutkimuksessa tarkastelen leksikaalisen, morfologisen ja fonologisen tason ilmiöitä. Variantti on kielenpiirteen konkreettinen esiintymä (Mustanoja 2011: 34.), kuten inessiivin pääte *-s*, *-sA* tai *-ssA* (täs, täsä tai tässä). Puhetilanteella tarkoitan tutkimuksessani niitä konteksteja, joissa esiintyvää kieltä tarkastelen. Puhetilanteita ovat esimerkiksi keskustelu, puhe ja tiedotustilaisuus.

3.3 William Labovin tyylianalyysi

William Labovin vuonna 1966 julkaistussa tyylianalyysissä esitetään, että mitä enemmän puhuja kiinnittää huomiota puheeseensa, sitä muodollisempaa ja varioimattomampaa kieli on. Tyylejä on useita ja ne asettuvat ikään kuin jatkumolle sen mukaan, miten muodollista puhe on. Myös puhetilanteet jakautuvat formaalisuus–informaalisuus-jatkumolle sen mukaan, miten vapautunutta puhe eri tilanteissa on ja miten paljon puhujat ovat valmistautuneet puheenvuoroihinsa. (Lappalainen 2004 [2018]: 43–44.) Labovin tyylianalyysi liittyy nimenomaan haastatteluihin, mutta sitä voidaan soveltaa myös keskusteluihin.

Aineistoistani suurlähettiläspäivien puhe sijoittuu formaalisuus–informaalisuus-jatkumolla lähemmäksi formaalia puhetilannetta, koska kyseessä on etukäteen valmisteltu, poliittinen puhe. Puhetilanne on rauhallinen ja puhujalla eli Marinilla on aikaa puhua rauhallisesti, tauottaa puhettaan ja kiinnittää huomiota puheeseensa enemmän kuin esimerkiksi tiedotustilaisuudessa.

Tiedotustilaisuuden voi katsoa olevan puhetilanteena aineistoistani informaalein, sillä tilaisuuden aihe ei ole poliittinen ja Marin ei oletettavasti ole saanut kysymyksiä etukäteen vaan vastaa niihin spontaanisti. Tiedotustilaisuuden aihe on kuitenkin ollut tiedossa etukäteen, joten Marin tietää varmaan hieman, millaisia kysymyksiä voi odottaa ja on pohtinut kysymyksiä ja vastauksia etukäteen. Tilanteessa puhetta tuotetaan kuitenkin ilman muistiinpanoja spontaanisti.

Kuten aineistoa esitellessäni jo mainitsin, keskustelu sijoittuu formaalisuus–informaalisuus-jatkumolla kahden muun aineiston välimaastoon, koska aihe on poliittinen mutta keskustelu on tilanteena spontaani ja siihen on lähes mahdotonta valmistautua täysin etukäteen, vaikka keskustelun teemat olisivatkin tiedossa.

3.4 Sanna Marin viestijänä

Sanna Marin on työskennellyt kansanedustajana vuodesta 2015 lähtien ja jo sitä ennen useissa valio-kunnissa. Kesäkuusta 2019 eteenpäin Marin toimi liikenneministerinä, josta hän siirtyi pääministerin virkaan joulukuussa 2019. (sannamarin.net 2022.) Suomen pääministerin ei odoteta puhuvan täysin yleiskielisesti, mutta hyvän kielenkäytön vaatimus on esitetty Suomen hallintolain pykälässä 9. Siinä mainitaan lyhyesti, että viranomaisen on käytettävä selkeää, asiallista ja ymmärrettävää kieltä. (Finlex, hallintolaki.)

Hanna Lappalainen esittelee väitöskirjassaan (2004 [2018]: 43) rekistereitä ja niiden vaihtelua. Rekisterit ovat kielimuotoja, jotka ovat tiettyihin kommunikaatiotilanteisiin kehittyneitä kielimuotoja, jotka ovat muotoutuneet ajan saatossa tilannemuuttujien määrääminä. Tutkimuksessani Marinilla on eri puhetilanteissa käytössään eri rekisterit, jotka selittävät esimerkiksi sitä, miksi puheessa kielenpiirteet varioivat vähemmän kuin esimerkiksi keskustelussa. Kaikissa puhetilanteissa vakiona on Sanna Marin, ja ajallinen muutos on rajattu pois, joten ainoastaan tilanne ja tilannemuuttujat vaihtelevat ja vaikuttavat kielimuotoon.

Pirkko Nuolijärvi toteaa katsauksessaan *Puhutun kielen variaatio televisiokeskustelussa* (2003: 372), että television keskusteluohjelmien puhujat voidaan jakaa neljään kategoriaan sen mukaan, miten puhekielistä tai yleiskielistä heidän puheensa on. Ryhmään 1 kuuluvat kirjakieliset, vain

vähän puhekielisiä variantteja käyttävät puhujat ja ryhmään 4 selvästi oman alueellisen taustansa paljastavat puhujat. Aineistoni perusteella Sanna Marin kuuluisi keskimäärin ryhmään 2, eli puhekielisiä äänne- ja muotovariantteja jossain määrin käyttävät, sanastoltaan yleiskieliset puhujat. Mikäli tutkitaisiin ainoastaan Suurlähettiläspäivien puhetta, ryhmä olisi kuitenkin 1.

Taustamuuttujina tiedetään yleisesti, että tutkittavana oleva nuorehko nainen, Sanna Marin, on kotoisin Pirkanmaalta, missä hän on käynyt myös koulunsa. Hän on koulutukseltaan hallintotieteiden maisteri. Pitkään Pirkanmaalla asunut Marin on nykyään eteläsuomalaistunut, kun hän on työnsä puolesta asunut Helsingissä jo joitakin vuosia. Koska Marinin idiolektissä on havaittavissa Pirkanmaan alueen eli sydänhämäläisten murteiden piirteitä, esittelen seuraavaksi niistä muutamia.

3.5 Sydänhämäläisten murteiden piirteitä

Suomi on karkeasti jaettu äännehistorian mukaan länsi- ja itämurteiden pääryhmiin. Pirkanmaa sijaitsee länsimurteiden ja tarkemmin vielä hämäläismurteiden alueella. (Kotimaisten kielten keskus 2022.) Martti Rapola on jakanut 1940-luvulla hämäläismurteet alueellisten erojen mukaan neljään alaryhmään, joista Tampereen seutu katsotaan kuuluvaksi perihämäläisiin murteisiin. Lauri Kettusen 1930-luvulla tekemän jaottelun mukaisesti Tampereen alueen murteista käytetään nimitystä sydänhämäläiset murteet. (Mustanoja 2011: 34–35.)

Tein tutkimustani varten tiivistetyn listauksen niistä Tampereen seudun murrepiirteistä, joita aineistostani on löydettävissä. Rapolan ja Kettusen tekemien murrepiirteiden listausten (Mustanoja 2011: 35–36.) mukaan Tampereen seudun murrepiirteisiin lukeutuvat muun muassa seuraavat piirteet:

- 1) diftongien avartuminen (*nuari, viaras, tyämiäs*)
- 2) painottoman tavun *i*-loppuisen diftongin jälkikomponentin kato (*annon : annot : anto, punanen*)
- 3) *eA*:n edustuminen *ee*:nä, *OA*:n edustuminen *OO*:na (*korkee, käskee, peltoo, kyntöö*)
- 4) pronominit *toi* ja *noi*
- 5) geminaatta-*s* inessiivin päätteessä (*talossa, kylässä*)
- 6) loppu-*t*:n assimilaatio seuraavan *k*:n ja *p*:n kaltaiseksi (*suurek kivet, suurep puut*)
- 7) *i*:n loppuheitto (*kaks, laps, makas*)

Rapolan ja Kettusen listauksissa on yhteensä liki kolmekymmentä kohtaa, mutta jätän tutkimukseni kontekstissa huomioimatta niistä suurimman osan, ja listauksessani on mukana vain tutkimukseni kannalta keskeisimmät murrepiirteet.

4 AINEISTON ANALYYSI

4.1 Yleisiä havaintoja

Varianttien esiintymiseen eli siihen, käyttääkö puhuja puhekielistä vai kirjakielistä varianttia, vaikuttavat monet seikat: puheenvuoron luonne eli se, onko kyseessä pitkä esitelmöivä monologivuoro vai vilkas dialogi, käsiteltävät puheenaiheet, vuoron sijainti keskustelussa ja niin edelleen (Nuolijärvi 2003, 382). Ensimmäisellä melko raa’alla litteroinnilla ja sen luku- ja havainnointikerralla oli havaittavissa, että eri puhetilanteista nousevat esiin erilaiset kielenpiirteet. Suurlähtetiläspäivien puheessa ei mainita *minä*-pronominia laisinkaan, ja puhe on kaikista aineistoista yleiskielisin. Kuntamarkkinoiden keskustelussa on eniten jälkitavun *i*-loppuisten diftongien *i:n* katoa ja *minä*-pronominin variaatiota. Kesärannan tiedotustilaisuudessa taas on huomattavaa *minä*-pronominin toistuvuutta ja korostusta sekä diftongien avartumista.

Tein aineistojen perusteella muutamia yleisiä huomioita Marinin idiolektistä. Siihen kuuluvat kaikissa aineistoissani havaittu suomen kielelle tyypillinen rajageminaatio (*emme tulep pärjäämään*), sananloppuisen *n:n* kato tai assimiloituminen (*samaa aikaa, kesäkuul lopussa*) ja loppuheitto (*esimerkiks, olis*). Loppuheittoisuus on laajaa, sillä koko Suomessa ja erityisesti sydänhämäläisissä murteissa yleisen *i:n* loppuheiton lisäksi Marin käyttää myös *A:n* loppuheittoa (*suomalaisist ikäihmisist*).

Erilaisia sananrajaiseen ääntämykseen liittyviä kiinnostavia havaintoja esiintyy erityisesti Kuntamarkkinoiden keskustelussa, mutta muutama havainto on myös Kesärannan tiedotustilaisuudesta. Esimerkiksi *tässön*, jossa sananloppuinen vokaali jää pois vokaalialkuisen sanan edeltä ja tuloksena on ns. legatoääntämys eli sanat saumattomasti yhteen nivova ääntötapa (VISK §38). Toinen havainto on murteellinen pronominalkuinen sulauma *son* (< *se on*). Näiden runsas esiintyminen nimenomaan keskustelussa ja tiedotustilaisuudessa liittyy nähdäkseni puhenopeuteen. Molemmissa aineistoissa puheenvuoron pituus on jollakin tapaa rajattu, kun taas puheessa, jossa Marin sanoo sanansa rauhallisesti, näitä ilmiöitä ei esiinny. Suurlähtetiläspäivien puheessa Marin käyttää hyvin huoliteltua kieltä, eikä variaatiota esiinny minkään kielenpiirteiden osalta yhtä paljon kuin Kuntamarkkinoiden keskustelussa tai Kesärannan tiedotustilaisuudessa.

Seuraavaksi siirryn tarkastelemaan ja analysoimaan aineistoani valitsemieni kielenpiirteiden osalta. Aloitan analyysini sanatason ilmiöstä eli *minä*-pronominin variaatiosta ja siirryn sen jälkeen morfologisiin kielenpiirteisiin eli inessiivin päätteeseen ja jälkitavun *i*-loppuisiin diftongeihin. Viimeisenä tarkastelen fonologisen eli äännetason ilmiötä, diftongien avartumista.

4.2 *Minä*-pronominin variaatio

Erityisen korostuneena havaintona aineistoissani on Suurlähettiläspäivien puheesta kokonaan puuttuvat *minä*-pronominit. Puheessa on yhteensä 14 kohtaa, joissa *minä*-pronominia voisi käyttää, mutta subjektipersoonaa on ilmaistu joko persoonamuotoisella verbillä (*haluan myöntää*) tai omistusliitteellä (*viime vuoden puheessani lähdin liikkeelle*). Marin viittaa puheessa itseensä ainoastaan tilanteissa, joissa kokemus tai tapahtuma on ollut pääministerin henkilökohtainen, kuten hänen valtiovierailunsa, tai kun hän kertoo jonkun henkilökohtaisen ajatuksen tai mielipiteen (*arvostan syvästi, myönnän että, olen kevään aikana keskustellut*). Kirjoitetussa suomessa on yleiskielen normien mukaista ja hyvin todennäköistä, että subjektipersoonaan viitataan yksikön ensimmäisessä ja toisessa persoonassa verbien persoonapäätteellä. Puhekielessä sen sijaan käytetään pronominisubjektillista verbimuotoa runsaammin, sillä arkikielessä jopa yli 80 prosentissa tapauksista pronominisubjektia käytetään. (Duvallon 2006: 203.) Puhe on aineistoistani ainoa, joka on alun perin tehty kirjoitettuun muotoon, mikä voisi Duvallon (2006) mukaillen selittää *minä*-pronominin poisjättöä ja korvaamista persoonamuotoisella verbillä.

Minä-pronominin sijaan Marin käyttää hyvin paljon *me*-pronominia, millä hän korostaa asioiden yhteisyyttä ja vähentää puhujan omaa aktiivisuutta. Toisaalta Marin ei ole tilanteessa edustamassa niinkään itseään vaan tahoja, joille hän työskentelee. *Meillä* Marin viittaa siis erityisesti Suomen valtioon, kansalaisiin, kansanedustajiin ja muihin päättäjiin sekä suurlähettiläisiin ja edustustojen päälliköihin. Usein *meidän* merkitys jää kuitenkin epäselväksi, kuten esimerkissä 1 alla. *Meillä* voidaan siinä tarkoittaa esimerkiksi kaikkia eurooppalaisia, Euroopan unionin jäsenmaita kansalaisineen, poliitikkoja, tai Suomen ja jopa Ruotsin ulkopoliittiseen päätöksentekoon osallistuvia henkilöitä.

(1) *Me*-pronominin käyttö.

Sanna Marin: Venäjän aloittama sota on suistanut **meidät** maailmampolitiikan kylmään (.) aikaan. .hhh arvoisat suurlähettiläät (.) ratkaisuum pääseminen jäsenyyde hakemisesta yhdessä Ruotsin kanssa .hh ja asemass- ja asemamaissanne tehty tyyö .hh oli merkittävä ponnistus (.) **meille** ↓kaikille.

Päinvastoin kuin Suurlähettiläspäivien puheessa, Kesärannan tiedotustilaisuudessa esiintyy hyvin paljon *minä*-pronominia. On huomioitava, että tiedotustilaisuuden puheenaiheena on Marin itse ja hänen henkilökohtainen toimintansa, joten jo se antaa syyn käyttää usein *minä*-pronominia ja muita

minä-viittauksia. Marin kertoo puheenvuoroissaan omia ajatuksiaan ja kokemuksiaan, ja vaikka toimittajat yrittävät viedä keskustelua Marinin ystäviin tai läheisiin, hän pitäytyy aiheessa ja puhuu vain itsestään. Minä-viittauksia tehdään paitsi *minä*-pronominia käyttämällä, myös omistusliitteillä, persoonamuotoisella verbillä ja nesessiivisellä *on tehtävä* -rakenteella. Seuraavaksi tarkastelen, miten näitä viittauksia käytetään ja millaisissa tilanteissa ne esiintyvät.

Kesärannan tiedotustilaisuudessa on puhejaksoja, joissa *minä*-pronominia käytetään tiuhaan, kuten esimerkiksi 2. Tiedotustilaisuudessa *minä*-pronomini ei varioi, eli Marin ei käytä esimerkiksi variantteja *mä*, *mua* tai *mut*.

(2) *Minä*-pronominin toistaminen.

Sanna Marin: mikäli sitten on tarve (.) sille että pääministeri .hhh on saatava kiinni s- saavutetaan (.) niin (.) **minut** saa aina kiinni **minä** ole: aina tavoitettavissa puhelimitse **minä** ole: aina tavoitettavissa turvahenkilöiden kautta .hhh eli sellast tilannetta=ttä **minua** ei tavoittaisi jotaki asiaa hoitamaan (.) vaikka pitäisin sitä .hhh aika epätodennäköisenä että keskellä yötä näin tapahtuisi niin (.) kyllä **minut** silti saa kiinni.

Esimerkin 2 kaltaisissa tilanteissa runsas *minä*-pronominin käyttö korostaa sitä, että tapahtumat tai asiat kohdistuvat nimenomaisesti puhujaan itseensä eli Mariniin. Joissain tapauksessa *minä*-pronominin lisäksi käytetään myös *itseä* vahvistamaan tätä korostusta: -- *mutta tietenkään minähän en voi (.) tiittää sitä jos jokin toinen ihminen .hhh vaikkapa huumausaineita käyttää sillon ku minä en itse näe (.) mutta --.*

Vaikka *minä*-pronominia käytetään tiedotustilaisuudessa välillä paljonkin, enimmissä tapauksissa Marin viittaa itseensä kuitenkin persoonamuotoisella verbillä tai omistusliitteellä. Esimerkiksi tiedotustilaisuuden alussa Marin pitää oman alkupuhevuoronsa, jossa hän ei käytä *minä*-pronominia ollenkaan. Tosin kyseisessä puheenvuorossa ja tiedotustilaisuudessa myöhemminkin käytetään pronominimaista adjektiivia *oma* substantiivin määritteenä. Tällä korostetaan niin ikään asian koskevan todella henkilökohtaisesti juuri Marinia. Hän kertoo käyneensä huumausainetestissä *oma: oikeus-turvani takia* ja koska halusi puhdistaa omam maineeni. Näissä molemmissa tilanteissa tekijä tulee esiin myös persoonamuotoisessa verbissä. Yksilön ensimmäisen persoonan omistusliitettä käytetään aineistossa 35 kertaa ja yleisimmät sanat, joissa omistusliite esiintyy, ovat *mielestäni* ja *ystäväni*.

Minä-pronomini jää pois myös tilanteissa, joissa Marin kertoo asiansa nesessiivisellä verbiliitolla (*no ensinnäkin on todettava, on sanottava että*), jossa välttämättömyys koskee häntä itseään. *On tehtävä* -rakenteen käyttö luo myös tietynlaisen yleistyksen, eli Marin ikään kuin olettaa kuulijoiden ymmärtävän asian välttämättömyyden tai tärkeyden. Marin toistaa myös usein, että jokin puheena oleva asia *tuntuu pahalta* tai *se ei henkilökohtaisesti tunnu hyvältä*. Sanan *henkilökohtaisesti* käytöllä on tunnepitoinen merkitys, sillä Marin korostaa asian olevan henkilökohtainen ja herättävän hänessä ikäviä tunteita. *Minä*-pronominin käyttö kyseisessä tilanteessa ei toisi siihen enempää painoarvoa.

Marin ilmaisee itseään tiedotustilanteessa melko neutraalisti, mutta jotkut kysymykset selkeästi turhauttavat häntä. Samoja kysymyksiä esitetään uudestaan, ja Marin vastaa niihin rauhallisesti mutta hymähdellen tai huokaillen, mistä turhautuneisuuden voi huomata. Turhautuneena *minä*-pronominin käyttö hieman korostuu tavanomaisesta käytöstä, ja näissä tilanteissa virkkeeseen lisätään välillä vahvikkeeksi partikkeli *kyllä*. Partikkelin merkityksen ydinaluetta on vakuuttelu: joko edeltävään puheeseen nähden samanmielisyyden vakuuttelu tai toisaalta jonkin kontekstissa olevan kielteisen väitteen tai implikaation häivyttäminen (VISK §1609). Eräs toimittaja kysyy Marinilta, millaisena turvallisuusriskinä hän pitää sitä, että juhlissa oli osallisena rikoksesta tuomittu henkilö, ja Marinin vastatessa turvan olevan aina läsnä toimittaja kysyy samaa asiaa uudelleen. Marinin vastaus kysymykseen on esimerkissä 3, josta *minä*-pronominin korostamisen voi havaita. *Minä*-pronominin käyttöä motivoi sen korostaminen, että Marin ei pidä itseään oikeana henkilönä tuomitsemaan yksityishenkilöitä tai heidän toimintaansa.

(3) *Minä*-pronominin käyttö turhautuneena.

Sanna Marin: No **minä** en kommentoi yksityis- (.) muide: yksityisihmisten asioita mielestäni se kysymys ei ole .hhh ↑asiallinen **minä** uskon että melämme oikeusvaltiossa ja oikeusvaltiossa .hhh asiat tutkitaan, sitten ne viedää oikeuteen ja ihmist kärsivät rangaistuksensa .hhh ja ja sitte jatkavat elämäänsä, **minä** en en lähde arvioimaan yksittäisten ihmisten henkilöä.

Toinen turhautumistilanne liittyy siihen, kun toimittaja ottaa jo toisen kerran puheeksi videon, jossa Olavi Uusivirta mahdollisesti suutelee Marinia kaulalle. Marinin kommentti on esimerkissä 4. Sen jälkeen esimerkissä 5 Marin käyttää *kyllä*-partikkelia vahvistamaan henkilökohtaista vahvaa mielipidettä.

(4) *Minä*-pronominin käyttö turhautuneena.

Sanna Marin: noh mih- **minum** mielestäni **minua** ei ole suudeltu kaulalle. (1.0) **minulle** ov varmaaj jotaki tuassa sanottu. mutta (.) sen voim myös sanoa että .hhh myös **minä** olen halannut (.) ystäviäni ja olen heitä (.) poskellep pussannut ja ja he ovat **minu:** ystäviäni ja läheisiä ihmisiä .hh en lähde yksilöimään tai heidän nimiänsä käymääl läpi .hhh mutta jos sitä pidetään asiattomana niin (1.0) sittem pidetään ja tähän (.) nyt tämä menee jo mielestäni asiattomuudem puolelle tälläiset .hhh kommentit ja vihjailut (.) ja ja jos joku **minu:** ystäväni vaikka onkip pussannut **minua** poskelle ttai .hhh tehnyt mitä tahansa ei siinä ole ollut mitään sopimatontah tai esimerkiks mitään sellaista mitä mistä **minun** .hhh aviomieheni ei tiätäisi.

(5) Kyllä-partikkelin käyttö

Sanna Marin: **kyllä** ↑minä halual luattaa ihmisiin. minä halual luattaa ihmisiin minä luatan ystäviini --

Yleisin *minä*-viittaus Kesärannan tiedotustilaisuudessa on siis itse viittaaminen persoonamuotoisella pronomiinilla, jota aineistossani esiintyy 171 kertaa. *Minä*-pronominia käytetään eri sija- muodoissaan 106 kertaa, joista korostuneimpia tilanteita ovat sellaiset, joissa Marin turhautuu tai tympääntyy. Kuitenkin *minä*-pronominia esiintyy eniten genetiivi- ja partitiivimuodoissa, kuten esimerkin 4 ilmauksissa *minun mielestäni* tai *minua*, ja akkusatiivissa kuten esimerkissä 2 (*minut saa aina kiinni*).

Siinä missä Kesärannan tiedotustilaisuudessa Marin käyttää sanaa *mielestäni* ilman *minä*-pronominia, Kuntamarkkinoiden keskustelussa hieman yleisempää on sanapari *minun mielestäni*, jota käytetään kahdessa ilmauksessa kolmesta. Lisäksi Marin käyttää omistusliitettä ilmauksessa *oma tulokulmani*, joka erottaa Marinin henkilökohtaisen näkökulman oman puolueensa tai muiden puolueiden näkökulmasta. Muuten aineistossa käytetään runsaasti *me*-pronominia, kuten Suurlähettiläspäivien puheessakin, koska keskustelussa käsiteltävät asiat ovat puolueiden yhteisiä, ja Marinin esittämät asiat edustavat joko hänen puolueensa tai hallituksen näkökantoja tai yleisesti Suomen tilannetta. *Meillä* Marin viittaa usein myös tilanteessa läsnä oleviin keskustelijoihin tai kaikkiin poliitikoihin.

Yleisin minä-viittaus Kuntamarkkinoiden keskustelussakin on persoonamuotoisen verbin käyttö, joka esiintyy aineistossa 14 kertaa. Näistä neljään sisältyy myös henkilökohtaisuutta korostava *itse*. Kontrastoiva *itse*-sana ohjaa tarkastelemaan puheena olevaa tarkoitetta yhtenä useammasta vaihtoehdosta, jotka myös voisivat olla osallisina ilmaistavassa asiaintilassa. Se luo tulkinnan, että puheena oleva on vaihtoehtoihin verrattuna kontekstissa keskeinen (VISK §768). Aivan kuten Kesärannan tiedotustilaisuudessa, persoonamuotoisten verbien käyttö on yleisintä aivan keskustelun alussa olevissa puheenvuoroissa, joita puheenjohtaja keskustelijoille jakaa. Näissä puheenvuoroissa Marinilla on tietyn verran aikaa sanoa sanottavansa, ja keskustelu on suhteellisen rauhallista.

Erityisen kiinnostava havainto *minä*-pronominin käytöstä Kuntamarkkinoiden keskustelussa on tilanne, jossa oppositiopuolue kokoomuksen puheenjohtaja Petteri Orpo haastaa Marina ja hänen nykyistä hallitustaan hoitajapulan ratkaisemisesta. Keskustelu kiihtyy lähes riitelyksi, kun Marin ilmaisee yllättyneisyytensä siitä, että kokoomus on ”pakittamassa” siitä hoitajamitoituksesta, jota he ovat olleet mukana suunnittelemassa. Esimerkissä 6 Marin on kiihtynyt ja jopa vihainen, hänen puheensa hieman nopeutuu ja *minä*-pronominissa esiintyy tilanteen sisäistä variaatiota yleiskielisen *minä*- ja puhekielisen *mä*-pronominin välillä.

(6) *Minä*-pronominin variaatio keskustelussa.

Sanna Marin: **mä** näen näin et tää on niinku hyvin käytännölläheinen kysymys **minum mielestäni** on täysin oikein >et ympärivuorokautisee hoivaan< tulee nollapilkkuseitsemäm mitoitus, **minum mielestäni** me >tarvitsimme myös kotihoitoo mitotuksen<.hhh me tarvitsemme sellaiset pelisäännöt jolla me voidaan pitää suomalaist ikäihmistä huolta. **mä** muistan ELÄvästi ne ot sikot siitä millä tavalla suomalaisia ikäihmisiä on kohdeltu tässä maassa? ja **minä** en voi sitä hyväksyä. .hhh ja sen takia me tarvitaan sääntöjä me tarvitaan mitotuksia me tarvitaan laatukriteereitä ja näistä pitää pitää kiinni? jos me halutaan pitää suomalaista ikäihmistä huolta .hh ja **minulle** se on kunnia-asia. [Mut sen sijaan se-

Marin korostaa esimerkissä 6 *minä*-pronominilla ja sen puhekielisellä variantilla *mä* henkilökohtaisia arvojaan ja näkemyksiään siitä, kuinka hän ei hyväksy ikäihmisten huonoa kohtelua vaan pitää heidän huolenpitoaan kunnia-asianaan. Yhteensä koko aineistossa *minä*-pronominia käytetään kuusi kertaa ja puhekielisiä varianteja neljä kertaa.

Suurlähettiläspäivien puheessa siis luodaan yhteisöllisyyttä ja korostetaan asioiden yhteisyyttä käyttämällä runsaasti *me*-pronominia. Sen sijaan *minä*-pronominia ei käytetä ollenkaan, vaan itseen viitataan ainoastaan persoonamuotoisella verbillä tai omistusliitteellä. Tiedotustilaisuudessa *minä*-pronominia taas käytetään runsaasti, koska asiat henkilöityvät niin selkeästi juuri puhujaan ja hänellä on tarve korostaa omia valintojaan ja tekemisiään. Keskustelussa *minä*-pronominia käyttämällä erotetaan oma henkilökohtainen näkemys toisten keskustelijoiden mielipiteistä ja painotetaan puhujan henkilökohtaisia arvoja. Kun keskustelun tahti kiihtyy ja Marin ilmaisee kärkkäästi olevansa jostakin eri mieltä kuin toinen keskustelija, *minä*-pronominin sijasta käytetään puhekielistä *mä*-pronominia.

4.3 Inessiivin päätte

Voidaan todeta, että Sanna Marinin Suurlähettiläspäivien puheessa inessiivin päätteessä ei ole tilanteen sisäistä variaatiota, sillä inessiiviä käytetään yhteensä 86 kertaa ja päätte on aina *-ssA*. Puheen alussa on ilmaus *keskustelemasta tärkeistä asioista*, jossa inessiivin päätte on muu kuin *-ssA*, mutta kyseessä on mitä ilmeisimmin vain vahinko, sillä sana taipuu samassa sijapäätteessä kuin kaksi seuraavaa sanaa. Koska puhe on valmiiksi kirjoitettu ja mitä ilmeisimmin yleiskielen normien mukaiseksi, ja Marin saa puhua rauhallisesti ja tauottaen, ei inessiivin päätteessä variaatiota pääse helposti lipsahtamaan puheeseen, vaikka epämuodollisemmassa tilanteessa päätte varioisikin.

Kuntamarkkinoiden keskustelussa inessiivin päätteistä esiintyy kaksi eri varianttia: loppuheittoinen *-s* ja *-ssA*. Näistä yleisemmin käytetty on yleiskielen mukainen *-ssA*, jota käytetään 41 kertaa 48:sta, eli 85 %:ssa kaikista inessiivin päätteistä. Tämän perusteella voi todeta Marinin käyttävän puheessaan yleiskielen mukaista inessiivin päätettä. Inessiivin päätte varioi yleisimmin sanassa *tässä*, ja päätte on yleiskielen *-ssA*:n lisäksi loppuheittoinen *-s*. Marin käyttää varianttia *täs* yhteensä neljä kertaa, ja yhdessä niistä esiintyy myös legatoääntämystä (*tässön*). Ilmaus *itse asias* esiintyy tällaisena varianttina kerran sekä keskustelussa että tiedotustilaisuudessa. Kun Marin käyttää ilmausta, jossa peräkkäisissä sanoissa on molemmissa inessiivin päätte, on todennäköisintä, että molemmissa on päätteenä *-ssA*, kuten esimerkki 7 näyttää. Aineistossa on kuitenkin pari esimerkkiä, jossa päätteet ovat keskenään erilaiset, kuten ilmauksissa *seuraavas hallituksessa* ja *tässä hyvinvointivaltios*. Lisäksi aineistossa esiintyy kerran ilmaus, jossa kaksi peräkkäistä inessiivin päätettä on *-s*: *-- joudutaan täs tilantees tarkastelemaan*.

(7) Inessiivin päätte.

Sanna Marin: -- ei oles sellast todellisuutta=ttä me voisimme niiku irrottaa kunnat valtiosta ja valtion eeuusta .hhh vaan me=ollaan nyt ↑kaikki tässä samassa vaikeassa äärettömän kriittisessä ja vaikeassa tilanteessa .hh sen takia että Eurooppa on sodassa .hh Putin on tänne hyökännyt -

Samankaltaisen havainnon määritteellisten inessiivien päätteiden vaihtelusta on tehnyt Tommi Kurki väitöskirjassaan *Yksilön ja ryhmän kielen reaaliaikainen muuttuminen. Kielenmuutosten seuraamisesta ja niiden tarkastelussa käytetyistä menetelmistä* (2005: 167–168.) Kurki nimittää ilmiötä inessiivien ketjuuntumiseksi ja esittää, että kyse on puhetahdistista. Määritteellisissä esiintymissä puhujalla on usein taipumusta pyrkiä pikapuheisuuteen, jolloin määritteiden ja usein myös pääsanojen sijapäätteet todennäköisemmin lyhenevät foneettisesti. (Kurki 2005: 167.)

Puheessaan Marin siis käyttää enimmäkseen *-ssA*-päätettä, mutta näyttäisi siltä, että loppuheittoisen *-s*-päätteen käyttö lisääntyy hieman pitkien puheenvuorojen keskellä ja erityisesti tilanteissa, joissa toinen keskustelija yrittää keskeyttää Marinin puheenvuoron ja keskustelussa esiintyy päällekkäispuhuntaa. Esimerkeistä 8 ja 9 voi havaita, että päällekkäispuhunta kiihdyttää keskustelua siinä määrin, että Marin käyttää paitsi inessiivin loppuheittoista päätettä myös muita lyhennettyjä sanoja (*suomalaista ikäihmistä, mut, ni*).

(8) Inessiivin päätteenä loppuheittoinen *-s*.

Sanna Marin: et tää on tosi iso kysymys? (2.0) ja tähän tarvitaan systemaattista ja johdommukasta politiikkaa ja riippumatta siitä

Puheenjohtaja: Kiitos, [kuullaas muidenkin reseptejä]

Sanna Marin: [mitkä puolueet seuraavas hal]lituksessa on, nii haluan nähdä et tähän suhtaudutaa vvakavasti koska **täss** on kyse koko suomem menestyksestä.

(9) Inessiivin päätteenä loppuheittoinen *-s*.

Sanna Marin: - - ja näistä pitää pitää kiinni? jos me halutaam pitää suomalaista ikäihmistä huolta .hh ja minulles se on kunnia-asia.
[Mut sen sijaan se-
Petteri Orpo: [Tiedätkö missä tilassa ne nyt on ne palvelut?]
Sanna Marin: sen sijaan se] että millä tavalla tämä mitoitus sitte ttulee voimaan ni se on sellane asia mitä me aidosti joudutaan täs tilantees tarkastelemaan.

Kuten Suurlähettiläspäivien puheessa, myöskään Kesärannan tiedotustilaisuudessa inessiivin päätteessä ei esiinny suurta tilanteen sisäistä variaatiota. Aineistossa esiintyy kolme *-s*-päätettä: ilmauksessa *itse asias* ja muutenkin lyhentyneissä sanoissa *erilais*, ja *itseas*, mutta muuten päätte on kaikissa tapauksissa *-ssA*. Tiedotustilaisuudessa on lisäksi yksi samankaltainen tilanne kuin puheessa, jossa inessiivin päätteenä on *-stA*, mutta yksittäistapauksena 137:stä inessiivin päätteestä sen voi tulkita johtuvan vahingosta ja viereisen sanan vaikutuksesta, koska ilmaus on *linnassa päättämästä asioista*.

Vaikka Kesärannan tiedotustilaisuudessa inessiivin päätteessä on vain vähän tilanteen sisäistä variaatiota, antavat nämä muutamat yleisistä poikkeavat variantit mielenkiintoisen näkökulman siihen, että tunnetilalla olisi merkitystä inessiivin päätteen valintaan. Marin joutuu toistavasti selittämään toimittajille, miksi hänen lomapäivänsä oli peruttu ja mitä hän tekee vapaa-ajallaan, jolloin hän kertoo medialle välillä turhautuneena ja jopa huvittuneena itsestään selviä asioita siitä, miten hänelläkin on lomapäiviä ja henkilökohtaista vapaa-aikaa. Tällöin inessiivin päätte on *-s*, ja koko sana on lyhennetyssä muodossa (*itseas*). Ilmaus *itse asias* taas liittyy tilanteeseen, jossa Marin kertoo medialle, ettei muista hänellä olleen yhtenäkkään aamuna krapulaa, ja jota hän hetken päästä tarkentaa: *itse asias tiedän että yhtenäkkään aamuna ei ole ollut edes krapulaa että ehkäpä jokainen pystyy siitä stte arvioimaa että kuinka paljo on tullut juotua*.

Labovin tyylianalyysin (1966) mukaan aineistoni puhetilanteista formaaleimmassa eli Suurlähettiläspäivien puheessa etukäteen valmisteltuun puheeseen kiinnitetään huomiota siinä määrin, että inessiivin päätte pysyy samana eli *-ssA*:na koko ajan. Muidenkin aineistojen yleisin inessiivin päätte on *-ssA*, mutta variaatiota ilmenee, kun inessiivit saavat määritteitä eli ketjuuntuvat tai keskustelussa esiintyy päällekkäispuhunutta, joka kiihdyttää Marinin puhenopeutta.

4.4 Jälkitavun *i*-loppuiset diftongit

Kun vertailen kolmea aineistoani, on selvästi havaittavissa, että jälkitavun *i*-loppuisissa diftongeissa *i*:n katoa esiintyy useimmiten ryhmäkeskustelussa, joka sijoittuu puhetilanteiden formaalisuus-informaalisuus-jatkumon keskivaiheille. Keskustelussa olevat Sanna Marinin puheenvuorot kestävät yhteensä noin 15 minuuttia, jonka aikana esiintyy 21 sanaa, joissa jälkitavun *i*-loppuisesta diftongista katoaa *i*. Kaikista mahdollisista sanoista, joissa kato olisi mahdollista, *i* katoaa 55 %:ssa sanoista. Keskustelussa on siis yleisempää, että jälkitavun *i*-loppuisesta diftongista katoaa *i*, kuin että se ei katoa. Eräässä hyvin pitkässä puheenvuorossa, jota koetetaan välissä keskeyttääkin, Marin käyttää sanaa *mitoitus* yhteensä kuusi kertaa, joista neljässä esiintyy *i*:n katoa (*mitotus*) ja kahdessa ei.

Suurlähettiläspäivien puheessa, joka on kestoltaan suunnilleen samanpituisen kuin ryhmäkeskustelussa olevat Marinin puheenvuorot yhteensä, jälkitavun *i*-loppuisista diftongeista *i* katoaa vain kolmessa sanassa eli 6 %:ssa mahdollisista tapauksista. On merkillepantavaa, että *i* katoaa ainoastaan sanassa pohjoismainen. Olipa sana sitten allatiivissa, genetiivissä tai inessiivissä, jälkitavun *i*-loppuisen diftongin *i* katoaa. Esimerkistä 10 havaitsee, että kyseiset sanat ovat puheessa hyvin lähellä toisiinsa, mikä voisi aiheuttaa sen, että sana toistetaan samalla tavalla kuin se on sanottu aiemmin. Tämä sama päätelmä ei kuitenkaan päde ryhmäkeskusteluun, jossa esimerkiksi aiemmin esittelemäni sana *mitoitus* varioi yhden puheenvuoron sisällä. Toisaalta myöskään esimerkissä 10 olevissa muissa jälkitavun *i*-loppuisissa diftongeissa (turvallisuusratkaisuihin, viitoittaa) *i* ei katoa, eli variantin *pohjoismainen* voi katsoa olevan joko leksikaalistunut tai kuuluvan niin vahvasti Marinin henkilökohtaiseen idiolektiin, ettei se siksi varioi.

(10) Jälkitavun *i*-loppuisen diftongin *i*:n kato.

```
-- .hhh jäsenyys Natossa antaa mahdollisuuksia pohjosmaiselle yhteistyölle .hh jo karttaa katsoen olemme (.) niin tiiviisti sidoksissa toisiimme .hhh turvallisuusratkaisuihin että yhde katon alle .hh ja samojen sitoumusten rakenteidej ja suunnitelmien piiriin pääseminen om merkittävä muutos. .hhh hyväksyimme yhdessä pohjosmaide pääministerien kesken Oslossa .hh viikko sittej julkilausuman (.) joka viitoittaa tietä Nato-jäsenyyde hyödyntämiselle pohjosmaisessa turvallisuus- ja puolustusyhteistyässä kaikilla tasoilla. --
```

Tiedotustilaisuus, joka on aineistoista kestoltaan pisin, jälkitavun *i*-loppuisista diftongeista *i* katoaa 13 %:ssa tapauksista eli yhteensä 12 kertaa. Yleisin sana, jossa *i*:n katoa esiintyy, on

jonkinnäköinen, joka sanotaan kolme kertaa. Tämä on ainoa sana, jossa *i:n* kato on yleisempää kuin sen säilyminen, sillä sana sanotaan ilman *i:n* katoa kahdesti (*jonkinnäköinen*). Muut *näköinen*-loppuiset sanat, kuten *todennäköinen*, *kaikennäköinen* ja *epätodennäköinen* sanotaan kuitenkin ilman *i:n* katoa. *Jonkinnäkösen* lisäksi muita sanoja, joissa jälkitavun *i*-loppuisen diftongin *i* katoaa, ovat esimerkiksi *sillon*, *millon*, *osottaa*, *tällaseen* ja *julkasta*.

Kuntamarkkinoiden keskustelun tempo vaihtelee tutkittavista puhetilanteista eniten ja todennäköisesti siksi siellä esiintyy myös eniten jälkitavun *i*-loppuisen diftongin *i:n* katoa. Kato näyttäisi liittyvän usein tilanteisiin, joissa puheen tahti kiihtyy tai puheenvuoro on pitkä, minkä vuoksi yksittäisten sanojen sanomiseen ei välttämättä kiinnitetä niin paljoa huomiota. Puheessa, jossa ei aineistoni mukaan esiinny jälkitavun *i*-loppuisen diftongin katoa, käytetään proadjektiivia *sellaista*, kun taas keskustelussa *i* katoaa ja sanotaan *sellasta*.

4.5 Diftongien avartuminen

Diftongien avartuminen on kielenpiirteenä jatkumoluontoinen, eli avartumisen tai avartumattomuuden rajat eivät ole selviä. Olen kuitenkin laskenut ja jaotellut kaikki aineistosta löytyneet diftongit kolmeen itse luomaani ryhmään: avartumattomat, avartuvat sekä välimuodot. Tällä halusin selvittää, mitkä diftongit avartuvat prosentuaalisesti eniten ja mitkä taas vähiten, ja miten prosentit jakautuvat eri puhetilanteiden kesken. Käytän prosenttilukuja tarkemmassa vertailussa, koska pelkät lukumäärät eivät anna tarkkaa käsitystä diftongien avartumisesta, koska aineistot ovat pituudeltaan eri laajuisia. Avartumisen ja avartumattomuuden lisäksi halusin huomioida myös näiden välimuodot, koska niitäkin aineistossa esiintyy, mutta ne jätän analyysini ulkopuolelle. Liitän mukaan taulukon 1, jolla havainnollistan diftongien avartumista puhetilanteissa. Avartuvuus tai avartumattomuus on ilmoitettu prosentteina, mutta sulkuihin on merkitty kappalemääräinen esiintyvyys kussakin aineistossa. Yleisintä diftongien avartuminen on tiedotustilaisuudessa ja harvinaisinta puheessa. Kuitenkin diftongit avartuvat kaikissa aineistoissa varsin yleisesti.

Taulukko 1. Diftongien prosentuaalinen avartuminen eri puhetilanteissa. Konkreettiset esiintymämäärät ilmoitettu sulkeissa.

	ei avarru	avartuu	välimuoto	yhteensä
KESKUSTELU				94
-uO	35 % (16)	65 % (30)	0	
-yÖ	70 % (23)	30 % (10)	0	
-ie	80 % (12)	20 % (3)	0	
PUHE				102
-uO	52 % (24)	33 % (15)	15 % (7)	
-yÖ	60 % (27)	20 % (9)	20 % (9)	
-ie	9 % (1)	73 % (8)	18 % (2)	
TIEDOTUSTILAISUUS				224
-uO	25 % (15)	73 % (44)	2 % (1)	
-yÖ	44 % (33)	53 % (40)	3 % (2)	
-ie	38 % (34)	59 % (52)	3 % (3)	

Aineistossa yleisimmin avartuva diftongi on tiedotustilaisuudessa sekä keskustelussa -uO-diftongi. Suurlähettiläspäivien puheessa taas yleisimmin avartuva diftongi on -ie. -uO avartuu Marinin puheessa sydänhämäläismurteiden mukaisesti -uA:ksi (*tualla*), -yÖ -yÄ:ksi (*tyässä*) ja -ie puolestaan -iÄ:ksi tai -iA:ksi (*siällä*, *miato*).

Suurlähettiläspäivien puheessa, jota voi William Labovin tyylianalyysin (1966) mukaisesti pitää aineistoistani formaaleimpana, esiintyy yhteensä 102 diftongia, joista 51 % ei avarru, 31 % avartuu ja 18 % asettuu johonkin näiden välille tai on kuultavissa epäselvästi. Puhe on valmisteltu etukäteen, eli Marin lukee sen suoraan paperilta, mikä voi vaikuttaa siihen, että sanat sanotaan suurimmilta osin niin kuin ne on kirjoitettu. Marin on puhetilanteessa ainoa, joka puhuu, eli hänellä on rauha sanoa sanottavansa, eikä kukaan keskeytä häntä kuten toisissa tutkittavissa aineistoissani. Diftongi -ie avartuu kuitenkin mielenkiintoisen usein, mikä voi selittyä Marinin henkilökohtaisella idiolektillä, johon kuuluu varsin olennaisesti hämäläismurteille tyypillinen diftongien avartuminen. Toinen kiinnostava havainto on, että substantiivissa *Suomi* diftongi ei avarru, kun taas sama diftongi substantiivissa *Ruotsi* avartuu. Esimerkit 11 ja 12 näyttävät tästä esimerkin, joka havainnollistaa myös, että edes substantiivien järjestyksellä ei ole vaikutusta siihen, avartuuko diftongi vai ei.

(11) Diftongien avartuminen.

-- Nato-huippukokous Madridissa kesäkuul lopussa .hh oli huipentuma (.) sille tiiviille tyyälle kohti **Suomen** .h ja **Ruotsi** jäsenyyttä Natossa joka alkoi--

(12) Diftongien avartuminen.

-- valintaa (.) ymmärrettiin (.) myös ↓kauempana. .hhh **Ruatsij** ja **Suomej**
jäsenyys tulee olemaan merkittävä askel koko liittokunnallej --

Keskustelussa esiintyy yhteensä 94 diftongia, joista 54 % ei avarru ja 46 % avartuu. Puoluejohtajien välisessä keskustelussa Marinin diftongit ovat selkeästi joko avartuneita tai avartumattomia, eli välimuotoja ei ilmene. Yleisimmin avartuva diftongi on *-uO*, joka avartuu noin kahdessa kolmasosassa tapauksista. Eräässä puheenvuorossa, jossa Marin puhuu energiantuotannosta, esiintyy kahdeksan diftongia, joista seitsemän on *-uO*-diftongia. Kaikki *-uO*-diftongit avartuvat kyseisessä puheenvuorossa. Kuntamarkkinoiden keskustelussa yleisimmin diftongi avartuu sanoissa *puolella*, *huolta*, ja *tuotanto*.

Tiedotustilaisuudessa, joka on ajallisesti aineistostani laajin eli pitkäkestoisin, esiintyy yhteensä 224 diftongia. Niistä 36,5 % ei avarru, 61 % avartuu ja 2,5 % asettuu johonkin kohtaan näiden väliltä. Tämä on siis aineistoistani se, jossa diftongit avartuvat prosentuaalisesti eniten. Kaikkien diftongien kohdalla avartuminen on yleisempää kuin avartumattomuus. *-uO*-diftongi on myös tässä aineistossa prosentuaalisesti yleisimmin avartuva, mutta lukumäärällisesti eniten avartuu *-ie*. Diftongi *-ie* avartuu yleisimmin sanassa *tieto* ja sen johdoksissa, joissa diftongi avartuu 21 sanassa 27:sta. Sana *mielestäni* erottuu tässä aineistossa diftongien avartumisen osalta siten, että sana toistuu tiedotustilaisuudessa 16 kertaa, joista kahdeksassa diftongi avartuu ja kahdeksassa ei avarru. Diftongien runsasta avartumista voi osaltaan motivoida puheenaihe, joka tässä puhetilanteessa on Marin henkilönä ja hänen vapaa-ajan viettönsä eikä esimerkiksi jokin poliittinen aihe, joten persoonallisempi, oman idiolektin mukainen puhetapa on perustellumpaa kuin muodollisempia aiheita käsitellessä.

Diftongien avartumisen voi katsoa kuuluvan keskeisesti Sanna Marinin henkilökohtaiseen idiolektiin, sillä kaikissa aineistoissani diftongit avartuvat suhteellisen paljon. Mielenkiintoisena sanana aineistosta erottuu *myös*, joka esiintyy kaikissa puhetilanteissa hyvin usein ja avartuu lähes yhtä paljon jokaisessa puhetilanteissa. Keskustelussa se avartuu 12 %:ssa, tiedotustilaisuudessa 29 %:ssa ja puheessa 14 %:ssa sanoista. Puheenaiheena olevalla asialla tai puhetilanteen muodollisuudella ei näytä olevan suurta vaikutusta diftongien avartumiseen.

5 PÄÄTÄNTÖ

Olen tutkimuksessani tarkastellut Sanna Marinin kielenpiirteiden tilanteista ja tilanteiden sisäistä variaatiota. Tutkimuksen tarkoituksena ei niinkään ollut havainnoida kaikkia varioivia kielenpiirteitä, vaan aineiston pohjalta tutkittavaksi valikoitui *minä*-pronominin käyttö, inessiivin pääte, jälkitavun *i*-loppuiset diftongit ja diftongien avartuminen. Kyseiset kielenpiirteet valikoituivat analyysiin siitä syystä, että niissä esiintyi eniten ja monipuolisimmin variaatiota puhetilanteiden välillä.

Aineistonani toimi kolme erilaista puhetilannetta, jotka ovat tyyliltään erilaisia. Suurlähettiläspäivillä pidetty puhe on aineistoista yleiskielisin ja käsittelee Suomen kansainvälisiä poliittisia suhteita. Toinen aineisto, jonka aihe on myös poliittinen, on Kuntamarkkinoiden keskustelu, johon osallistui seitsemän puolueen puheenjohtajaa. Paneelissa keskusteltiin ajankohtaisista kuntiin liittyvistä asioista. Keskustelu on siitä mielenkiintoinen aineisto, että osallistujana on seitsemän puhujaa, jotka esimerkiksi haastavat toisiaan ja puhuvat toistensa päälle. Kolmas aineisto on Kesärannassa järjestetty tiedotustilaisuus, jossa Marin vastaa median kysymyksiin. Kysymykset liittyvät Marinin bilekhuun, jolla tarkoitetaan kesällä 2022 julkisuuteen levinnyttä video- ja kuvamateriaalia, jotka aiheuttivat mediassa suuren kohun ja paljon keskustelua.

Tutkimukseni tarjoaa kiinnostavalla kolmen puhetilanteen vertailuasetelmalla katsauksen erilaisen puhetilanteen väliseen kielenpiirteiden variaatioon, mutta sen perusteella ei kuitenkaan voida tehdä suoria johtopäätöksiä siitä, että tietyissä tilanteissa esiintyisi vain tiettyjä variantteja. Tutkimuskysymykseni olivat 1) Millaista tilanteista variaatiota Sanna Marinin kielessä esiintyy eri puhetilanteissa? ja 2) Onko eri puhetilanteissa havaittavissa tilanteen sisäistä variaatiota? Jos on, millaista tämä variaatio on? Tutkimuksessani selvisi, että tilanteen aihe ja muodollisuus vaikuttavat siihen, millaista Marinin kielenkäyttö on, mutta eivät varsinaisesti määrittele sitä. Tilanteen sisäinen variaatio liittyy usein puhenopeuteen ja tiettyihin tunnetiloihin, kuten kiihtymykseen tai turhautumiseen. Tilanteen sisäistä variaatiota on havaittavissa kaikissa aineistoissa, mutta korostuneimpana puheessa ja tiedotustilaisuudessa on variaatio diftongien avartumisessa. Keskustelussa taas on tilanteen sisäistä variaatiota *minä*-pronominissa, sillä se on aineistoista ainoa, jossa käytetään *minän* lisäksi myös puhekielistä pronominia *mä*. Tutkimuksestani selviää myös, että eri puhetilanteiden välillä on eroja muun muassa siinä, miten paljon tai korostuneesti *minä*-pronominia käytetään, mitä päätettä inessiivissä käytetään, liittyykö jälkitavun *i*-loppuisiin diftongeihin *i*:n katoa sekä miten paljon diftongit avartuvat.

Minä-pronominin käyttö liittyy usein tilanteisiin, joissa Marin haluaa korostaa sitä, että teko tai mielipide on hänen omansa eikä kukaan ulkopuolinen vaikuta siihen. *Minä*-pronominin käytöllä

tehdään myös eroa oman ja puolueen mielipiteen välille. Puheessa, jonka aiheena ovat yhteiset asiat, *minä*-pronominin sijaan käytetään enemmän pronominia *me*, millä korostetaan asioiden yhteisyyttä ja eri tahojen yhteistyötä. Tilanteissa, jossa puhenopeus kiihtyy, Marin käyttää toisinaan puhekielistä pronominia *mä*.

Inessiivin päätte on aineistoissani lähes aina *-ssa*, mutta puheen nopeutuessa päätte lyhenee toisinaan loppuheittoiseksi *-s*-päätteeksi. Päätte lyhenee myös tilanteissa, joissa inessiivin päätteet ketjuuntuvat eli inessiivi saa jonkin määritteän, jolloin peräkkäisten sanojen inessiivien päätteet ovat *-s*.

Jälkitavun *i*-loppuisten diftongien *i:n* kato vaikuttaisi aineistoni perusteella liittyvän puhetilanteen tempoon. *i:n* kato esiintyy eniten keskustelussa, joka on aineistoistani tempoltaan vaihtelevin ja nopein. Toisaalta *i* katoaa aina sanassa *pohjosmainen*, joten Marinin henkilökohtainen idiolekti on myös vahvasti vaikuttamassa *i:n* katoon tai säilyvyyteen. Jälkitavun *i*-loppuisissa diftongeissa on myös havaittavissa tilanteen sisäistä variaatiota erityisesti sanassa *mitoitus*, josta jälkitavun *i* välillä katoaa ja välillä pysyy.

Diftongien avartumista esiintyy kaikissa aineistoissa, mutta avartumista tapahtuu eniten tiedotustilaisuudessa, jossa Marin edustaa enemmän henkilökohtaisesti itseään kuin muissa aineistoissa. Puheenaihe ei ole poliittinen, joten tilanne on tarjonnut vapaamman tyylin puhua. Keskustelussa diftongit avartuvat myös melko paljon. Tämä voi selittyä sillä, että tilanteessa puheenvuorot tulevat kohdalle melko odottamatta ja puheenvuorojen pituus on rajattu, joten Marinin tulee esittää asiansa nopeasti eikä puheeseen ehdi kiinnittämään niin tarkasti huomiota. Puheessa diftongit avartuvat suhteellisesti vähiten, mutta avartumista esiintyy sielläkin melko paljon. Diftongien avartumisen voi katsoa niin isoksi osaksi sydänhämäläistä murretta ja Marinin omaa idiolektiä, että puhetilanteessa, joka muuten on hyvin yleiskielinen, diftongien avartuminen on huomattavaa.

Vastaavasta aineistoista voisi jatkossa tutkia myös muita kielenpiirteitä ja niiden variaatiota. Aineistoista voisi huomioida enemmän toisten keskustelijoiden vaikutusta puheeseen eli liittää mukaan myös keskusteluanalyttisiä tutkimusmenetelmiä ja keinoja. Tilanteiden välisen ja tilanteiden sisäisen variaation kentällä on vasta vähän tutkimusta, joten tilaa olisi hyvin monenlaiselle tutkimukselle.

LÄHTEET

- AKIMO, MINNA 2020: *Viestintäasiantuntija perkasi Niinistön ja Marinin yhteisen esiintymisen piirteet – ”Pirulainen-termi oli erityisen osuva”*. Verkkojulkaisu 17.4.2020. Kaleva. (26.10.2022).
- DUVALLON, OUTI 2006: *Milloin pronominisubjekti jää pois puhutussa subjektissa?* – Anneli Pajunen ja Hannu Tommola (toim.), *XXXII Kielitieteen päivät Tampereella 19.-20.5.2005. Valikoima pidettyihin esitelmiin pohjautuvista artikkeleista* 2006 s. 203–217. Tampere: Tampere University Press.
- HALLINTOLAKI 2003: <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2003/20030434#O1L2P9>. (7.10.2022).
- KALLIO, AKU. *Litterointimerkit ja esimerkkioitteet*. Teoksessa Jaana Vuori (toim.) *Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja*. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/laadullisen-tutkimuksen-prosessi/litterointiesimerkit/>. (28.11.2022)
- KOTIMAISTEN KIELTEN KESKUS 2022: *Suomen murteet*. https://www.kotus.fi/kielitieto/murteet/suomen_murteet (11.11.2022.)
- KUNTAMARKKINOIDEN VERKKOSIVUT. <https://kuntamarkkinat.fi/>. (3.10.2022).
- KURKI, TOMMI 2005: *Yksilön ja ryhmän kielen reaaliaikainen muuttuminen. Kielenmuutosten seuraamisesta ja niiden tarkastelussa käytettävistä menetelmistä*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Toimituksia 1036. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- LAPPALAINEN, HANNA 2018 [2004]: *Variaatio ja sen funktiot. Erään sosiaalisen verkoston jäsenten kielellisen variaation ja vuorovaikutuksen tarkastelua*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Toimituksia 964. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- LAPPALAINEN, HANNA – MUSTANOJA LIISA – O’DELL MICHAEL 2019: *Miten ja milloin yksilön kieli muuttuu? Helsinkiläisidioletkien muutos ja muutoksen tutkimuksen menetelmät*. Virittäjä 4/2019 s. 550–581.
- MUSTANOJA, LIISA 2011: *Idiolekti ja sen muuttuminen. Reaaliaikatutkimus Tampereen puhekielestä*. Acta Universitatis Tamperensis 1605. Tampere: Tampere University Press.
- NUOLIJÄRVI, PIRKKO 2003: *Puhutun kielen variaatio televisiokeskustelussa*. Virittäjä 3/2003 s. 370–385.
- SANNA MARININ KOTISIVUT 2022. *Ansioluettelo*. <https://www.sannamarin.net/ansioluettelo>. (7.10.2022).
- SUOJANEN, M. K. 1982: *Kirjoituksia puhekielestä*. Turku: Turun yliopisto. Print.

TIETEEN TERMIPANKKI 2022: *Kielitiede: sosiolingvistiikka*. <https://tieteentermipankki.fi/wiki/Kielitiede:sosiolingvistiikka>. (21.9.2022).

VISK = HAKULINEN, AULI – VILKUNA, MARIA – KORHONEN, RIITTA – KOIVISTO, VESA – HEINONEN, TARJA RIITTA – ALHO, IRJA 2008: *Iso suomen kieliopin verkkoversio*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura. Kotimaisten kielten tutkimuskeskus, Helsingin yliopiston suomen kielen ja kotimaisen kirjallisuuden laitos. URN:ISBN:978-952-5446-35-7. <https://kaino.kotus.fi/visk/etusivu.php?s=lyhenteet>. (18.11.2022).

YLE AREENA -VERKKOPALVELU 2022. <https://areena.yle.fi/tv>. (28.11.2022)

AINEISTOLÄHTEET

Puolueen puheenjohtajat väittelevät kuntien tilanteesta. Televisio-ohjelma 14.9.2022. Yle Areena - verkkopalvelu. <https://areena.yle.fi/1-63413935>. (28.9.2022).

Pääministeri Marinin puhe suurlähettiläspäivillä. Televisio-ohjelma 23.8.2022. Yle Areena - verkkopalvelu. <https://areena.yle.fi/1-63221486>. (23.9.2022).

Pääministeri Marin vastaa median kysymyksiin Kesärannassa. Televisio-ohjelma 19.8.2022. Yle Areena - verkkopalvelu. <https://areena.yle.fi/1-63217748>. (28.9.2022).